

EUROOPA ÜHENDUSE DISAINILAHENDUSE REGISTREERIMISE SÜSTEEM

Käesolevas teavikus antakse lühiülevaade Euroopa Ühenduse (edaspidi ühenduse) disainilahenduse õiguskaitse süsteemist. Tutvustatakse ühenduse registreeritud ja registreerimata disainilahenduse õiguskaitse erinevusi ning registreeritud disainilahenduse menetlusprotsessi ja disainilahenduse õiguskaitse vaidlustamise võimalusi.

Teavik on suunatud kõigile, kes soovivad omandada esmaseid teadmisi ühenduse disainilahenduse õiguskaitse võimalustest.

Ühenduse disainilahendus

Ühenduse disainilahendus on Euroopa Liidu (kaasa arvatud Eesti riigi) territooriumil õiguskaitset omav toote väliskujundus. Ühenduse disainilahendusena saab kaitsta mis tahes tööstuslikult või käsitsi valmistatud toote või selle osa välimust, mis tuleneb eelkõige toote enese ja/või selle kaunistuste, joonte, piirjoonte, värvide, kuju, struktuuri ja/või materjali omadustest. Näiteks on saanud ühenduse disainilahendusena registreeringu järgmiste toodete väliskujundused:

[RCD 002120295-0001]

[RCD 002010389-0001]

Disainilahenduse puhul ei ole tähtis tootes peituv idee ega toote valmistamise või kasutamise viis. Näiteks kui ühenduse disainilahendusena on registreeritud toode *mängulaud*, siis ei ole kaitstud selle tootega seotud mängureeglid või mängu originaalne idee, kuid registreerimine annab disainilahenduse omanikule õiguse keelata teistel isikutel kasutada väliskujunduselt sarnast mängulauda.

Samuti on oluline teada, et ühenduse disainilahendusena ei saa õiguskaitset toote sellised väliskujunduse elemendid, mis on tingitud üksnes toote tehnilisest otstarbest. Seetõttu on raskendatud näiteks automootori registreerimine disainilahendusena, kuna automootori väliskujundus on enamasti tingitud vaid selle tehnilisest otstarbest ning lisaks ei jää automootor üldjuhul tavakasutuses ka väliselt vaadeldavaks.

Ühenduse disainilahendusel on ühetaoline õiguskaitse kõikides sinna kuuluvates liikmesriikides, st registreeritud disainilahenduse õiguskaitse kehtib kogu Euroopa Liidu territooriumil tervikuna. Juhul kui Euroopa Liit tulevikus laieneb, siis laieneb ühenduse registreeritud disainilahenduse õiguskaitse automaatselt ka uutesse liikmesriikidesse. Seejuures peab aga arvestama, et kui Siseturu Ühtlustamise Amet (OHIM) või mõni Euroopa Liitu kuuluva riigi siseriiklik kohus tunnistab kehtetuks ühenduse registreeritud disainilahenduse, siis toob see automaatselt kaasa vastava registreeritud disainilahenduse kehtetuks tunnistamise terves Euroopa Liidus.

Ühenduse registreeritud disainilahendus annab selle omanikule ainuõiguse disainilahenduse kasutamiseks – see tähendab, et omanik saab registreeritud disainilahenduse järgi ainuisikuliselt valmistada identseid või äravaheutamiseni sarnaseid tooteid ning vastavaid tooteid levitada, müüa, müügiks pakkuda või eelnimetatud eesmärkidel importida, ekspordida ja ladustada Euroopa Liidu territooriumil. Sisuliselt saab registreeritud disainilahenduse omanik ainuisikuliselt keelata teistel isikutel kasutamast registreeritud disainilahendust ärilistel eesmärkidel Euroopa Liidu territooriumil.

Ühenduse registreeritud disainilahendusele õiguskaitse taotlemine

Taotluse esitamine

Toote väliskujundusele ühenduse disainilahenduse õiguskaitse taotlemiseks tuleb pöörduda Hispaanias Alicante asuva Siseturu Ühtlustamise Ameti poole, kes tegeleb ka ühenduse kaubamärkide registreerimisega.

Ühenduse disainilahenduse registreerimise taotlemiseks tuleb esmalt täita sellekohased miinimumnõuded, milleks on OHIM-ile esitatud korrektselt täidetud avaldus¹ (saab esitada ka eesti keeles) ja vastavalt nõuetele vormistatud disainilahenduse reproduktsioonid ehk joonised. Lisaks tuleb taotlejal tasuda ettenähtud lõiv. Avalduse saab esitada nii paber kandjal, elektrooniliselt (soovitav) kui ka Eesti Patendiameti kaudu (sel puhul tuleb taotluse edastamise eest tasuda eraldi ettenähtud riigilõiv).

Lisaks on olemas ühenduse disainilahenduse koondtaotlus – selle puhul on võimalik ühe taotluse alusel taotleda õiguskaitset tervele tootesarjale (näiteks mööbliesemed alates toolidest kuni riidekappideni) eeldusel, et kõik vastavad tooted kuuluvad ühte ja samasse (Locarno) klassi. Paber kandjal esitatud ühenduse disainilahenduse koondtaotlus võib hõlmata piiramatult palju disainilahendusi, kuid seda tingimusel, et oleks täidetud eelnimetatud Locarno klassi kuuluvuse nõue. Kui koondtaotlus esitatakse aga elektrooniliselt, siis saab vastava taotluse puhul registreerimisele esitada kuni 99 disainilahendust.

Joonised

Kuna ühenduse disainilahendusele antakse õiguskaitse jooniste alusel, siis on väga oluline nende vormistus. Jooniste vormistamisel tuleb lähtuda eelkõige sellest, et need oleksid võimalikult selged, kvaliteetsed ja tooksid teravilkselt esile disainilahenduse, millele õiguskaitset taotletakse. OHIM aktsepteerib disainilahenduse joonistena nii fotosid kui ka graafilisi kujutisi, mis

---

¹ Elektroonse taotluse saab OHIM-ile esitada aadressil:

<http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/QPLUS/forms/electronic/fileApplicationRCD.en.do>

on reprodutseerimiseks sobilikud. Jooniste taust peab olema kindlasti neutraalne ning toote väliskujunduse kontuurid peavad tulema selgelt esile. Ühe disainilahenduse puhul saab OHIM-ile esitada maksimaalselt 7 vaadet.

Lõiv

Sõltuvalt sellest, kui mitu disainilahendust registreerimiseks esitatakse, tuleb OHIM-ile tasuda lõiv – näiteks ühe disainilahenduse puhul tuleb taotlejal tasuda OHIM-ile põhilõiv 350 eurot (230 eurot taotluse esitamise eest ja 120 eurot disainilahenduse avaldamise eest). Koondtaotluse puhul on lõivu suurus esimesele disainilahendusele 350 eurot (põhilõiv) ja alates teisest kuni kümnenda variandini 50% põhilõivust iga disainilahenduse kohta. Alates koondtaotluse üheteistkümnendast variandist on lõiv 25% põhilõivust iga disainilahenduse kohta.

Ühenduse registreeritud disainilahenduse taotluse menetlus OHIM-is

Ühenduse disainilahenduse menetlemisel rakendab OHIM registreerimis- ehk avaldussüsteemi – see tähendab seda, et OHIM ei vii taotluse menetlemisel läbi ekspertiisi ning kontrollitakse üksnes taotlusega seotud sisu- ja vorminõudeid. Taotleja vastutab ainuisikuliselt registreerimiseks esitatud ühenduse disainilahenduse sisuliste kriteeriumide (nimelt toote uudsuse ja eristatavuse) täitmise eest.

Seega kontrollib OHIM registreerimistaotluse menetlemisel üksnes vajalike dokumentide (sh jooniste) olemasolu ning nende vastavust õigusaktides² ettenähtud nõuetele. Lisaks kontrollitakse, et registreerimiseks esitatud toote väliskujundus vastaks disainilahenduse mõistele ning disainilahendus ei oleks vastuolus heade tavadega.

Kui menetluse käigus tuvastatakse puudused seoses registreerimiseks esitatud disainilahendusega, siis annab OHIM taotlejale aega vastavate

---

² Nimelt nõukogu määruses (EÜ) nr 6/2002 (12. detsember 2001 ühenduse disainilahenduse kohta) ja ühenduse disainilahenduse menetlusprotsessi juhistes.

puuduste kõrvaldamiseks (üldjuhul 2 kuud). Kui taotleja ei kõrvalda ettenähtud aja jooksul OHIM-i poolt tuvastatud puudusi, võib OHIM registreerimistaotluse menetluse kas lõpetada, jätta teatud nõuetele mittevastavad disainilahenduse vaated taotlusest välja või jätta arvestamata taotleja õiguse esitada prioriteedinõue.

Ühenduse disainilahenduse menetlus kestab OHIM-is üldjuhul 10 päeva alates taotluse esitamise kuupäevast ja seda eeldusel, et taotluse sisu- ja vorminõuete kontrollimisel ei ilmne puudusi, mis taotlejal kõrvaldada tuleb. Kui kõik nõuded taotluse esitamisel on täidetud, siis annab OHIM registreerimistaotluses sisalduvate jooniste alusel toote väliskujundusele ühenduse disainilahenduse registreeringu ning avaldab selle kohe vastavas registris. Registreeringu saanud ühenduse disainilahenduse õigused on tagasiulatu- vad ehk siis õiguskaitse toote väliskujundusele Euroopa Liidu territooriumil tekib alates taotluse esitamise kuupäevast. Taotlejal on seejuures võimalus lükata ühenduse registreeritud disainilahenduse avaldamine edasi kuni 30 kuuks alates taotluse esitamise kuupäevast (või kui taotleja taotleb prioriteeti, siis alates prioriteedinõude esitamise kuupäevast).

Pärast disainilahenduse lõplikku registreerimist avaldatakse õiguskaitse saanud toote väliskujundus ka veel ametlikus Ühenduse Disainilahenduste Bülletäänis ning taotlejale väljastatakse vastav registreerimistunnistus.

Ühenduse registreeritud disainilahenduse omaniku õigused kehtivad viis aastat alates taotluse esitamise kuupäevast ja õiguste kehtivust võib pikendada viie aasta kaupa kokku kuni 25 aastaks.

Täpsem informatsioon, mis puudutab ühenduse disainilahenduse registreerimisega seonduvaid sisu- ja vorminõudeid, on kättesaadav OHIM-i veebilehel (aadressil <http://oami.europa.eu>).

Ühenduse registreerimata disainilahendus

Lisaks ühenduse registreeritud disainilahendusele laieneb Euroopa Liidu territooriumil avalikustatud toote väliskujunduse õiguskaitse (ilma taotlust

esitamata) ka ühenduse registreerimata disainilahendustele. Erinevalt ühenduse registreeritud disainilahendusest kehib ühenduse registreerimata disainilahenduse õiguskaitse (Euroopa Liidu territooriumil) üksnes kolm aastat alates disainilahenduse avalikustamise hetkest, kusjuures ühenduse registreerimata disainilahenduse õiguskaitse kehtivust ei ole võimalik pikendada. Avalikustamiseks loetakse aga disainilahenduse kättesaadavaks tegemist laiemale avalikkusele – näiteks kui seda on varasemalt reklaamitud, kui see on avaldatud mõnes ajakirjas või kui see on juba kusagil maailmas müügile jõudnud. Disainilahendust ei loeta avalikkusele kättesaadavaks tehtuks siis, kui see on avalikustatud üksnes kolmanda(te)le isiku(te)le, kelle puhul kehtib otsene või kaudne konfidentsiaalsusnõue.

Ühenduse registreerimata disainilahendus annab selle omanikule õiguse takistada disainilahenduse tahtlikku kopeerimist teiste isikute poolt ärilisel eesmärgil.

Sellest hoolimata, et ühenduse registreerimata disainilahenduse puhul ei pea õiguskaitse saamiseks esitama OHIM-ile eraldi taotlust, peab see siiski vastama kõigile ühenduse registreeritud disainilahendusele esitatud nõuetele. Oluline on arvesse võtta, et võimaliku (kohtu)vaidluse korral peab ühenduse registreerimata disainilahenduse autor olema suuteline tõestama oma autorsust vastava toote väliskujunduse osas.

Ühenduse registreerimata disainilahendust võib eelistada selliste tööstusharude puhul, kus lühiajaliselt toodetakse suuremas mahus mitmesuguseid disainilahendusi, mille äriline kasutusaeg võib olla suhteliselt lühike ning millest vaid mõningaid rakendatakse kaubanduslikul eesmärgil. Näitena saab siinkohal tuua rõivatööstuse, kus toodetakse sageli suhteliselt lühikese aja jooksul arvukalt erinevaid disainilahendusi ja seda sageli lühikest turustusaega silmas pidades. Seega, kui disainilahenduse omanikule on prioriteediks vaid disainilahenduse õiguskaitse kopeerimise vastu Euroopa Liidu territooriumil, siis ei ole ka vaja esitada disainilahenduse registreerimise taotlust OHIM-ile. Samas aga, kui disainilahenduse omanikule on oluline tagada pikaks ajaks talle kuuluva toote väliskujunduse õiguskaitse Euroopa Liidu territooriumil, siis tuleks suurema õiguskindluse nimel kindlasti eelistada ühenduse registreeritud disainilahendust.

Registreeritud disainilahendusest tulenevate õiguste vaidlustamine

Nagu eespool märgitud, ei vii OHIM registreerimiseks esitatud disainilahenduste osas läbi sisulist ekspertiisi ega kontrolli menetluse käigus, kas registreerimiseks esitatud disainilahendus võib rikkuda teiste isikute varasemaid õigusi. Seetõttu tuleb igal ühenduse registreeritud disainilahenduse omanikul oma õiguste eest seista ning jälgida, kas registrisse kantakse tema disainilahendusega identne või sarnane disainilahendus. Oma huvide kaitseks on varasemate õiguste omanikul võimalik pöörduda OHIM-i kehtetuks tunnistamise osakonna poole ning taotleda õigusvastaselt registreeritud disainilahenduse kehtetuks tunnistamist. Disainilahenduse kehtetuks tunnistamise avaldust on võimalik esitada üksnes pärast disainilahenduse registrisse kandmist.

Ühenduse disainilahenduse, sealhulgas ka Euroopa Liidus kehtivate rahvusvaheliste disainilahenduste kehtetuks tunnistamist³ saab taotleda OHIM-is. Ühenduse registreerimata disainilahenduse kehtetuks tunnistamine toimub aga Euroopa Liidu liikmesriigi siseriiklikus kohtus, kellel on pädevus lahendada ühenduse registreeritud disainilahenduse vaidlusi. Eestis on pädevus vaidluste lahendamiseks esimese astme kohtuna Harju Maakohtul.

Peale ühenduse disainilahenduse registrisse kandmist saab registreeringut vaidlustada varasema õiguse omanik. Varasemaks õiguseks võib olla nii disainilahendus, kuid näiteks ka kaubamärk või autoriõiguse objekt. Registreeringu kehtetuks tunnistamist saab taotleda iga asjast huvitatud isik, kui disainilahendus ei ole näiteks uudne või eristatav. Kehtetuks tunnistamise alused on ammendavalt loetletud ühenduse disainilahenduse määruse (EÜ) nr 6/2002 artiklis 25 (1).

---

³ 2008. aastast tööstusdisainilahenduste rahvusvahelise registreerimise Haagi kokkuleppe Genfi redaktsiooni alusel Euroopa Liidus märgitud rahvusvahelised disainilahendused.

Kehtetuks tunnistamise taotlus ja menetlus

Ühenduse registreeritud disainilahenduse kehtetuks tunnistamiseks tuleb OHIM-ile esitada taotlus ja tasuda lõiv 350 eurot. Taotlust ei loeta esitatuks senikaua, kuni lõiv on tasutud. Kehtetuks tunnistamise taotluse esitamisel soovitab OHIM rangelt kasutada vormi, mis on kättesaadav OHIM-i veebilehelt⁴. Ühes taotluses saab tugineda mitmele artiklis 25(1) loetletud kehtetuks tunnistamise alusele (nt uudsuse ja eristatavuse puudumine) ning enam kui ühele alusele tuginemine ei kohusta tasuma täiendavat lõivu.

Kuid koondtaotlust vaidlustades tuleb vaidlustada iga koondtaotluses sisalduv disainilahendus eraldi, tasudes iga disainilahenduse eest ka eraldi lõivu. Ühe kehtetuks tunnistamise taotlusega ei ole võimalik vaidlustada kõiki koondtaotluses toodud disainilahendusi.

Ühenduse registreeritud disainilahenduse kehtetuks tunnistamise taotlusi vaatab OHIM-is läbi kolmeliikmeline kehtetuks tunnistamise osakond. Kehtetuks tunnistamise avaldust esitades tuleb arvestada, et menetluses lähtub OHIM üksnes nendest faktidest ja asjaoludest, millele pooled on vaidluse käigus tuginenud. Juhul kui menetluse käigus ilmnevad täiendavad kehtetuks tunnistamise alused, millele pooled ei tugine, ei rakenda OHIM täiendavaid aluseid omaalgatuslikult. Kehtetuks tunnistamise taotlust menetledes kutsub OHIM pooli nii tihti kui vajalik esitama OHIM-i määratud tähtaja jooksul seisukohti teise poole või OHIM-i avaldatud seisukohtade kohta. Kehtetuks tunnistamise menetlust on võimalik peatada mõlema poole nõudmisel, kui peatamise eesmärgiks on pooltevahelise kokkuleppe sõlmimine.

Kehtetuks tunnistamise osakonna otsus

Kehtetuks tunnistamise osakonna otsus võib tugineda üksnes nendele faktidele ja argumentidele, mida mõlemal poolel on olnud võimalik menetluse käigus kommenteerida. Juhul kui kehtetuks tunnistamise menetluse käigus võetakse vastu vaheotsus, on seda otsust üldjuhul õigus edasi kaevata koos lõpliku otsusega. Iga selline vaheotsus sisaldab teavet, et otsus on edasi kaevatav kahe kuu jooksul alates otsuse kättesaamisest.

---

⁴ http://oami.europa.eu/pdf/forms/invalidity_rcd_et.pdf (08.08.2013).

Igal menetlusosalisel, kelle kasuks otsust ei langetatud, on õigus esitada kehtetuks tunnistamise osakonna otsuse peale apellatsioon ning õigus pöörduda OHIM-i Apellatsioonikoja otsuse peale kaebusega Euroopa Kohtusse.

Kui kehtetuks tunnistamises otsust ei kaevata edasi, siis ühenduse registreeritud disainilahendus kustutatakse registrist. Juhul kui OHIM tunnistab rahvusvahelise registreeringu Euroopa Liidus kehtetuks, siis kehtetuks tunnistamise otsust ei avaldata.

EL-is kehtiva rahvusvahelise disainilahenduse registreeringu kehtetuks tunnistamisel tuleb vaidlustajal arvestada, et OHIM ei tunnistata kehtetuks rahvusvahelist registreeringut, vaid ainult selle kehtivust Euroopa Liidus. OHIM-i otsus ei mõjuta rahvusvahelise registreeringu kehtivust muudes registreeringus märgitud riikides.

OHIM

Office for Harmonization in the Internal Market

Avenida de Europa 4
E-03008 Alicante, SPAIN
Fax +34 96 513 1344

Tasuta konsultatsioonid:

e-post information@oami.europa.eu

tel +34 96 513 9100

Patendiamet

Toompuiestee 7
15041 Tallinn

Tasuta konsultatsioonid:

e-post disain@epa.ee

tel 627 7926

ISBN 978-9949-9450-1-6 (võrguväljaanne)